

Черник П. П., кандидат політичних наук, доцент, начальник кафедри іноземних мов та військовопереводу Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (Україна, Львів), petro.chernyk@ukr.net

Україна-Канада: стан і перспективи сучасних міждержавних відносин

В статті аналізуються українсько-канадські відносини сучасності. Цілью статті є показати динаміку українсько-канадських відносин на сучасному історичному етапі. Застосовано наступні методи дослідження класичної геополітики як системний, порівняльний, історичний, нормативно-ціннісний та інші. Зазначено стратегічний характер нинішніх українсько-канадських відносин. Підкреслено важливу роль української діаспори в Канаді в формуванні та розвитку канадської зовнішньої політики в відношенні України. Визначено найважливіші напрями двостороннього співробітництва, в першу чергу в економічній площині. Доведено, що Україна грає важливу роль в захисті національних інтересів Канади в Європі. Визначено найбільш гострі проблемні питання в міждержавних відносинах та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: двосторонні відносини, стратегічний характер, міжнародні відносини, національні інтереси, діаспора.

* * *

УДК 321.7419/20(342.61)

Гайданка Є. І.

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління, Ужгородський національний університет (Україна, Ужгород), haydankayew@ukr.net

Еволюція інституту президентства Польської Республіки у період постсоціалістичної трансформації

Визначено конституційні, політичні та адміністративні засади інституту президентства в Польській Республіці в ході системної постсоціалістичної трансформації. У результаті демократичного оновлення конституційно-політичної сфери (1989–1997 рр.) у Польщі встановлено новий механізм функціональних повноважень президента. Протягом періоду 1989–2010 рр. трансформація політичної системи призвела до чотирьох етапів еволюції президентських інституцій: доінституційного, початкового, перехідного та оптимізованого. Кожен етап трансформації закладає основи до збільшення або обмеження владних повноважень президента. Президент відіграє одну з домінуючих ролей у системі вищих органів державної влади в Польській Республіці, передусім наділений суттєвими виконавчо-розпорядчими та контрольними повноваженнями. Сучасна змішана республіканська форма правління в Польщі сприяла закріпленню міцної президентської влади, що водночас не призвело повернення країни до авторитарних традицій державного управління.

Ключові слова: Польська Республіка, трансформація, інститут президентства, Сейм, Рада Міністрів, Конституція, державне управління.

Польська Республіка протягом останніх десятиліть стала своєрідним еталоном системного переходу до демократії на постсоціалістичному та пострадянському просторі. У результаті успішного короткотривалого демократичного транзиту в країні інституціалізовано принципи політичного плюралізму у сфері державного управління. Поряд із системною трансформацією у Польщі проходять процеси еволюції інституту президентства, що, у свою чергу, позначилось на конституційному та політичному інституційному дизайні країни.

У вітчизняній науці проблематиці постсоціалістичної трансформації Польської Республіки присвячено достатньо дослідницької уваги. Водночас вивчення еволюції окремих політичних інститутів Польщі потребує більш детального аналізу. Різні аспекти розвитку політико-правової системи країни у перехідний період стали предметом розгляду ряду вітчизняних науковців: А. Чебан – особливості конституціонування у контексті інтеграційних процесів [11]; М. Марчук, В. Малиновський – аналіз реформ у сфері територіального самоуправління [2; 1]; О. Фролов – аспекти моделі

місцевого самоврядування [8]; Г. Соловій – специфіка президентських виборів крізь призму мас-медіа [7]; Л. Прокопенко – реформи у сфері місцевих органів виконавчої влади [6]. Окремо слід виділити науковий довідок з аналізу специфіки інституту Президента Польщі О. Новикова [3–5].

Мета статті полягає у визначенні особливостей застосування та еволюції інституту президентства Польщі в умовах переходу до демократії. Основними завданнями дослідження є аналіз нормативної бази посади президента, розгляд етапів інституційного оформлення інституту президента у розрізі конституційного та політичного реформування Польської Республіки. Значна увага приділяється політологічному аналізу президентських виборів на сучасному етапі.

Важливим етапом демократизації політичної системи стало введення у 1989 р. інституту президентства, оскільки державна влада перестала зосереджуватись у руках виключно консервативної еліти Польської Об'єднаної Партії Робітників (ПОРП). Зрештою, у лютому 1989 р. розпочинає роботу “круглий стіл” між комуністичною владою та опозицією. У результаті перемовин були підписані домовленості, які передбачали поступове реформування у рамках модернізованого демократичного соціалізму Польської Народної Республіки (ПНР).

Нормативно-правовою основою становлення інституту президентства в Польщі стали прийняті зміни до Конституції. Загалом, можна виділити наступні етапи конституціонування:

1) квітень–грудень 1989 р. – внесення поправок до старої Конституції 1952 р.:

- введення нової керівної державної посади – Президента, який обирався на засіданні Національних зборів (входили депутати Сейму та Сенату);
- підзвітність уряду президенту та парламенту;
- президент наділяється правом розпуску парламенту.

2) жовтень 1992 р. – прийняття закону “Мала Конституція”, який визначає функціональні повноваження між гілками влади:

- у системі вищих органів державної влади закріплювалась міцна президентська влада, яка мала бути обмежена після ратифікації нової Конституції;
- виконавча влада зосереджується у президента та уряду.

3) квітень 1997 р. – прийняття нової демократичної Конституції Польської Республіки:

- обмеження президентських повноважень за рахунок посилення ролі уряду по відношенню до президента і парламенту та ліквідації значної частини президентських відомств.

Відповідно до норм Конституції повноту виконавчої влади в Польщі складають Президент та Рада Міністрів. У системі владної взаємодії Президент як представник виконавчої влади наділений такими конституційними повноваженнями:

- 1) володіє правом розпуску парламенту (у випадку неприйняття бюджету і передачі на затвердження Президенту (ст. 225), відмови Раді Міністрів у вотумі довіри (ст. 155);

2) наділений правом накладання вето на закони, прийняті Сеймом (вето може бути подолане шляхом парламентської більшості у кількості 3/5 голосів);

3) ініціює процес формування уряду (доручає формування уряду особі, яка є представником політичної сили, що здобула перемогу на виборах);

4) призначає на посаду прем'єр-міністра та керівників Ради Міністрів;

5) наділений значними правами у сфері вищих судових органів (призначає голову Верховного Суду, головного суддю Державного Суду, голову та заступника Конституційного Суду);

6) володіє широкими повноваженнями в області зовнішньої політики та національної безпеки (ратифікація міжнародних договорів, призначення міністра збройних сил) [13].

Конституція 1997 р. також чітко визначила процесуально-правові норми інституту президентства:

– Президент обирається шляхом всенародного голосування на основі вільних виборів через таємне голосування;

– висунути кандидата на посаду Президента може не менше 100 тис. громадян, які володіють виборчим правом. Президентом може бути обраний дієздатний громадянин Польської Республіки, який не молодше 35 років;

– строк повноважень Президента Польщі складає 5 років;

– вибори Президента проводяться на мажоритарній виборчій основі. Обраним є кандидат, який набирає більше половини голосів виборців (мажоритарна абсолютна більшість 50%+1). У випадку, якщо жоден з кандидатів не отримав необхідної кількості голосів проводиться другий тур виборів. До другого туру потрапляють двоє кандидатів, які набрали найбільше голосів. Переможцем у другому турі є кандидат, який набирає більшу кількість голосів виборців по відношенню до свого суперника (мажоритарна відносна більшість) [13].

У результаті системної політичної трансформації кінцево оптимізуються президентські інституції. На основі окресленої конституційної бази інститут Президента Польської Республіки пройшов наступні етапи еволюції:

1. Доінституційний (1989 р.). Відповідно до рішень “круглого столу” між ПОРП і опозицією, Сейм змінює структуру органів державної влади і вводить посаду президента. Першим президентом соціалістичної ПНР стає “реформатор–соціаліст” В. Ярузельський. Характерною ознакою становлення інституту президентства в Польщі є домінуючий характер посади президента.

2. Початковий (1990–1992 рр.). У вересні 1990 р. Сейм приймає закон про вибори президента на основі принципів “демократичного виборчого права шляхом загального, прямого, таємного та рівного голосування” [10, с. 92]. За результатами перших загальнонародних виборів у постсоціалістичний період президентом введено стає колишній опозиціонер Л. Валенса [12, с. 139].

Актуальним залишалось питання місця та повноважень президента у системі взаємовідносин між законодавчою та виконавчою гілками влади. Відповідно до прийнятої у 1992 р. Малої Конституції, в Польщі передбачалось введення сильної президентської влади. Президент очолює виконавчу владу і наділений безпосере-

днім правом розпуску парламенту та широкими контрольними функціями по відношенню до уряду.

3. Перехідний (1992–1997 рр.). У листопаді 1995 р. розпочалась десятирічна ера президентства прихильника соціал–демократії О. Квасневського [14, с. 59]. Основною передумовою успіху Квасневського стала його поміркована зовнішня політика: “Він зробив все для вступу Польщі в НАТО, послідовно проводив політику стратегічного зближення з ЄС та Україною, був прихильником нормалізації відносин з Росією” [9, с. 160].

Важливим на цьому етапі було суттєве обмеження повноважень президента у відповідності до нової Конституції, прийнятої у 1997 р. Зокрема, зменшувався загальний вплив президента на діяльність уряду та ліквідувалися президентські відомства (призначення голів силових міністерств з ініціативи президента).

4. Оптимізований (1997–2010 рр.). У жовтні 2005 р. відбуваються чергові вибори президента Польщі, які проходили в два тури. У результаті боротьби між соціал–демократом від “Громадянської платформи” Д. Туском та консерватором від “Право і справедливість” Л. Качинським перемогу здобуває останній [15].

Після трагічної загибелі Л. Качинського через авіакатастрофу над м. Смоленськ (Російська Федерація), в Польщі на липень 2010 р. призначаються дострокові президентські вибори. Головними кандидатами на посаду президента країни були брат загиблого Л. Качинського, лідер партії “Право і справедливість” Я. Качинський та кандидат від правлячої з 2007 р. партії “Громадянська платформа” Б. Комаровський. За результатами виборів черговим президентом Польщі стає соціал–демократ Б. Комаровський [16].

Таблиця 1

Аналіз результатів виборів Президента Польської Республіки

Роки каденції	Президент	Рівень електоральної підтримки	
		1 тур голосування	2 тур голосування
1989–1990	Войцех Ярузельський*	—	
1990–1995	Лех Валенса	Лех Валенса – 39,96%	Лех Валенса – 74,25%
		Станіслав Тимінський – 23,10%	Станіслав Тимінський – 25,75%
1995–2000	Олександр Квасневський	Олександр Квасневський – 35,11%	Олександр Квасневський – 51,72%
		Лех Валенса – 33,11%	Лех Валенса – 48,28%
2000–2005	Олександр Квасневський	Олександр Квасневський – 53,90%	—
		Анджей Олександровський – 17,30%	—
2005–2010	Лех Качинський	Дональд Туск – 36,33%	Лех Качинський – 54,04%
		Лех Качинський – 33,10%	Дональд Туск – 45,96%
2010–посьогодні	Броніслав Комаровський	Броніслав Комаровський – 41,54%	Броніслав Комаровський – 53,01%
		Ярослав Качинський – 36,46%	Ярослав Качинський – 46,99%

*призначений рішенням Національних Зборів

Таким чином, демократизація політичної системи Польської Республіки була закладена змінами до соціалістичної Конституції, затвердженням Малої Конституції, яка визначала Польщу як президентсько–парламентську республіку (характерна для більшості постсоціалістичних країн) і прийняттям нової Консти-

туції. Згідно редакції Конституції 1997 р. в Польщі остаточно встановлюється змішана республіка з дієвим механізмом розподілу функцій державних органів влади, в якому суттєву роль відіграє глава держави. Як довела подальша політична практика розвитку інститутів державного управління, за умов змішаної республіканської форми правління у Польщі вдалося кінцево стабілізувати та адаптувати до норм демократії інститут Президента країни.

Список використаних джерел

1. Малиновський В. Реформування територіальної організації влади Польщі: уроки для України / В. Малиновський // Вісник НАДУ. – 2007. – № 3. – С. 235–243.
2. Марчук М. Територіальне самоврядування республіки Польща у контексті європейської інтеграції / М. Марчук // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 624–628.
3. Новиков О. Еволюція статусу Президента Республіки Польща / О. Новиков // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. академія України, 2006. – Вип. 84. – С. 226–232.
4. Новиков О. Конституційно-правовий статус Державного Трибуналу згідно з Конституцією Республіки Польща 1997 р. [Електронний ресурс] / О. Новиков // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 423–427. – Режим доступу: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/FP_index.htm_2013_3_71.pdf
5. Новиков О. Роль президента Польщі в системі вищих органів влади під час і після вступу країни в ЄС / О. Новиков // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – Харків, 2007. – Вип. 37. – С. 84–91.
6. Прокопенко Л. Досвід реформування місцевих органів виконавчої влади в Польщі [Електронний ресурс] / Л. Прокопенко. – Режим доступу: <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2010-01/10pllvvp.pdf>
7. Соловій Г. Висвітлення у мас-медіа президентських виборів у Польщі / Г. Соловій // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. – 2006. – Вип. 59. – Ч. II. – С. 38–42.
8. Фролов О. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Польщі / О. Фролов // Віче. – 2011. – № 14. – С. 19–23.
9. Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века: в 3 т. – Т. 3. Ч. 2: Трансформации 90-х годов / отв. ред. С. П. Глинкина. – М.: Наука, 2002. – 464 с.
10. Центральноевропейские страны на рубеже XX–XXI вв. Аспекты общественно-политического развития: историко-политологический справочник / отв. состав. Юрий Степанович Новопашин. – М.: Новый хронограф, 2003. – 256 с.
11. Чебан А. Конституційний розвиток Польщі в процесі євроатлантичної інтеграції / А. Чебан // Грані. – 2012. – № 3. – С. 128–132.
12. Dudek A. Historia polityczna Polski 1989–2012 / Antoni Dudek. – Kraków: Znak, 2013. – 672 s.
13. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. – 1997. – N. 78. – poz. 483.
14. Sokolowski A. Analiza wyników wyborów w III RP (1995–2005) [Електронний ресурс] / Andrzej Sokolowski // StatSoft Polska. – 2005. – S. 57–66. – Режим доступу: http://www.statsoft.pl/czytelnia/artykuly/Analiza_wynikow_wyborow1.pdf
15. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ponowne głosowanie w dniu 23 października 2005 [Електронний ресурс] // Państwowa Komisja Wyborcza. – Режим доступу: <http://prezydent2005.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>
16. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ponowne głosowanie w dniu 4 lipca 2010 [Електронний ресурс] // Państwowa Komisja Wyborcza. – Режим доступу: <http://prezydent2010.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>

References

1. Malynov's'kyu V. Reformuvannya terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady Pol'shchi: uroky dlya Ukrainy / V. Malynov's'kyu // Visnyk NADU. – 2007. – № 3. – S. 235–243.
2. Marchuk M. Terytorial'ne samovyriaduvannya respubliky Pol'shcha u konteksti yevropeys'koyi intehratsiyi / M. Marchuk // Forum prava. – 2011. – № 1. – S. 624–628.
3. Novykov O. Evolyutsiya statusu Prezydenta Respubliki Pol'shcha / O. Novykov // Problemy zakonnosti: Resp. mizhvidom.

nauk. zb. / Vidp. red. V. Ya. Tatsiy. – Kharkiv: Nats. yuryd. akademiya Ukrainy, 2006. – Vyp. 84. – S. 226–232.

4. Novykov O. Konstytutsiyno-pravovyy status Derzhavnoho Trybunalu zhidno z Konstytutsiyeyu Respubliki Pol'shcha 1997 r. [Elektronnyy resurs] / O. Novykov // Forum prava. – 2013. – № 3. – S. 423–427. – Rezhym dostupu: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/FP_index.htm_2013_3_71.pdf
5. Novykov O. Rol' prezydenta Pol'shchi v systemi vyshchyykh orhaniv vlady pid chas i pislya vstupu krayiny v YEES / O. Novykov // Visnyk Kharkivs'koho national'noho universytetu vnutrishnikh sprav. – Kharkiv, 2007. – Vyp. 37. – S. 84–91.
6. Prokopenko L. Dosvid reformuvannya mistsevykh orhaniv vykonavchoyi vlady v Pol'shchi [Elektronnyy resurs] / L. Prokopenko. – Rezhym dostupu: <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2010-01/10pllvvp.pdf>
7. Soloviy H. Vysvitleniya u mas-media prezidents'kykh vyboriv u Pol'shchi / H. Soloviy // Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn: zb. nauk. pr. – 2006. – Vyp. 59. – Ch. II. – S. 38–42.
8. Frolov O. Stanovlennya ta rozvytok mistsevoho samovyriaduvannya v Pol'shchi / O. Frolov // Viche. – 2011. – № 14. – S. 19–23.
9. Central'no-Vostochnaja Evropa vo vtoroj polovine XX veka: v 3 t. – T. 3. Ch. 2: Transformacii 90-h godov / отв. red. S. P. Glinkina. – M.: Nauka, 2002. – 464 s.
10. Tsentral'noevropeyskie strany na rubezhe XX–XXI vv. Aspekty obschestvenno-politicheskogo razvitiya: istoriko-politologicheskij spravochnik / отв. sostav. Yu. S. Novopashin. – M.: Novyyi hronograf, 2003. – 256 s.
11. Cheban A. Konstytutsiynyy rozvytok Pol'shchi v protsesi yevroatlantychnoyi intehratsiyi / A. Cheban // Hrani. – 2012. – № 3. – S. 128–132.
12. Dudek A. Historia polityczna Polski 1989–2012 / Antoni Dudek. – Krakow: Znak, 2013. – 672 s.
13. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. – 1997. – N. 78. – poz. 483.
14. Sokolowski A. Analiza wyników wyborów w III RP (1995–2005) [Elektronnyy resurs] / Andrzej Sokolowski // StatSoft Polska. – 2005. – S. 57–66. – Rezhym dostupu: http://www.statsoft.pl/czytelnia/artykuly/Analiza_wynikow_wyborow1.pdf
15. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ponowne głosowanie w dniu 23 października 2005 [Elektronnyy resurs] // Państwowa Komisja Wyborcza. – Rezhym dostupu: <http://prezydent2005.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>
16. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ponowne głosowanie w dniu 4 lipca 2010 [Elektronnyy resurs] // Państwowa Komisja Wyborcza. – Rezhym dostupu: <http://prezydent2010.pkw.gov.pl/PZT/PL/WYN/W/index.htm>

Haydanka Ye. I., Ph.D of Political Sciences, Associate Professor of the Department of Political Science and State Administration, Uzhhorod National University (Ukraine, Uzhhorod), haydankayew@ukr.net

Evolution of the Presidency in Poland in the Period of Postsocial Transformation

Constitutional, political and administrative foothold of the presidency in Poland during systemic postsocial transformation has been defined. As a consequence of constitutional and political spheres renewal in 1989–1997 Poland installed efficient framework of the president's functional powers. In 1989–2010 political system transformation led to 4 stages of the presidency evolution: preinstitutional, primary, transformational and optimising. Each of the stages mentioned provided the basis for either limitation or extension of the president's authorities. In Poland president is the key figure in the system of state authority bodies, being commissioned with extensive executive, advisory as well as supervisory powers. The present mixed form of government in Poland facilitated strengthening of the presidential authorities without reversion to authoritarian traditions of state governing.

Keywords: Poland, transformation, the presidency, the Sejm, Council of Ministers, Constitution, state governing.

Гайданка Е. И., кандидат политических наук, доцент кафедры политологии и государственного управления, Ужгородский национальный университет (Украина, Ужгород), haydankayew@ukr.net

Еволюція інститута президентства Польської Республіки в період постсоціалістическої трансформації

Определены конституционные, политические и административные основы института президентства в Польской Республике в ходе системной постсоциалистической трансформации. В результате демократического обновления конституционно-политической сферы (1989–1997 гг.) в Польше установлен действенный механизм функциональных полномочий президента. В течение периода 1989–2010 гг. трансформация политической системы привела к четырем этапам эволюции президентских институтов: доинституционного,

начального, переходного и оптимизированного. Каждый этап трансформации складывал основы к увеличению или ограничению властных полномочий президента. Президент играет одну из доминирующих ролей в системе высших органов государственной власти в Польской Республике, прежде всего, наделен существенными исполнительно-распорядительными и контрольными полномочиями. Современная смешанная республиканская форма правления в Польше способствовала закреплению прочной президентской власти, что одновременно не привело к возвращению страны к авторитарным традициям государственного управления.

Ключевые слова: Польская Республика, трансформация, институт президентства, Сейм, Рада Министров, Конституция, государственное управление.

* * *

УДК 327

Дьомочко М. С.
аспірантка, Львівський національний університет
ім. Івана Франка (Україна, Львів),
martawatrin@mail.ru

ВПЛИВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕСПУБЛІКИ ПІВДЕННИЙ СУДАН

Метою статті є комплексне дослідження енергетичної співпраці Південного Судану з різними державами світу на сучасному етапі. Для написання статті використовувалися порівняльний та описовий методи, застосовувався системний підхід. В роботі дана характеристика нафтової галузі Південного Судану, описані відносини в енергетичній сфері з деякими провідними країнами світу: Сполученими Штатами Америки, Китаєм, Індією та Японією, охарактеризована співпраця з країнами-сусідами та основні проекти альтернативних шляхів експорту нафто-ресурсів на світові ринки.

Ключові слова: енергетична сфера, альтернативні шляхи постачання, нафтові блоки, геополітичне протистояння, іноземні інвестиції, розвідка та видобуток нафти.

Південний Судан отримав свою незалежність 9 липня 2011 року, ставши новоствореним актором міжнародних відносин. Беручи до уваги політичні умови становлення Південного Судану як незалежної держави, умови та реалії його економічного розвитку, сучасні тенденції трансформації системи міжнародних відносин та враховуючи особливості міжнародних відносин на Африканському континенті характеристика енергетичної складової зовнішньої політики Південного Судану має визначальне значення для розуміння зовнішньополітичних інтеракцій Південного Судану з іншими державами світу. Дослідження цієї теми пов'язане з виконанням таких наукових завдань міжнародних відносин як опис, пояснення та прогнозування, оскільки це сприятиме зміцненню емпіричного базису науки про міжнародні відносини.

Цілі статті:

1. Розглянути енергетичну галузь Південного Судану (родовища, розміри запасів, характеристики південно-суданської нафти як корисної копалини);
2. Проаналізувати енергетичну політику Південного Судану в контексті геополітичної боротьби США та КНР за сфери енергетичного впливу в світі та на Африканському континенті;
3. Дослідити стан та проблеми енергетичного співробітництва Південного Судану з країнами Африканського регіону;
4. Проаналізувати енергетичну співпрацю Південного Судану з провідними країнами світу.

У статті були використані дослідження таких зарубіжних науковців як: F. Copeland, S. Hickie, R. Marsden, J. Shankleманта ін. Аналіз останніх досліджень та публікацій дає можливість зробити висновки про наявність досліджень окремих аспектів теми, таких як: енергетич-

на складова у співпраці Південного Судану з США, Китаєм, Індією, Японією; проекти щодо альтернативного експортування нафто-ресурсів, проте відсутні комплексні дослідження теми.

Південний Судан став незалежним актором міжнародних відносин у липні 2011 року, отримавши при цьому $\frac{3}{4}$ видобутку нафти колишньої держави. Проте позбавлений виходу до моря, Південний Судан здійснює експорт нафти по трубопроводах, які пролягають через територію Судану, до Порту Судан. За доведеними запасами нафти – більш як 1,14 млрд. барелів, та темпами її видобутку – в середньому 326 000 б/д (2011 р.) – Південний Судан посідає одне з провідних місць серед держав на південь від Сахари [1].

Південний Судан видобуває два види нафти: NileBlend – легка, парафінова нафта, та DarBlend – тяжка та окислена нафта, яка викликає труднощі при очищенні. Видобуток нафти здійснюється з наступних родовищ та блоків:

1. Блоки 1, 2 і 4 (родовища Хегліг та Юніті) – оперуються такими компаніями як CNPC (Китай), Petronas (Малайзія), ONGC (Індія) і Nilepet (Південний Судан); розмір видобутку – приблизно 100000 б/д виду NileBlend.

2. Блоки 3 та 7 (родовища Адар-Сль, Палог і Камарі) – в яких задіяні такі компанії як CNPC, Petronas, Nilepet, Sinopec (Китай) і Tri-Ocean Energy; розмір видобутку – приблизно 250000 б/д виду DarBlend.

3. Блок 5a (родовища Тап Лаз та Мала): оперується Petronas, ONGC і Nilepet; розмір видобутку – приблизно 25000 б/д виду Nile Blend.

Додаткові можливості для інвестицій та розвідки існують в:

1. Блок Б: компанія Total (Франція) має ліцензію на даний блок, проте пошук додаткових партнерів для розвідки усе ще є актуальним;

2. Блок 5B: знаходиться під розвідкою Nilepet, Petronas і Ascrom (Молдова);

3. Блок EA: на даний час оперується лише компанією NPC; це новий блок, який розташований уздовж існуючих родовищ басейну Муглад.

4. Блок А: актуальним є пошук нових партнерів для розвідки та видобутку нафти [2].

Енергетична політика має величезне значення для розвитку Південного Судану: новостворена держава є і однією з найменш розвинених країн світу, де 83% населення неписьменні і 51% живе за межею бідності. Уряд Південного Судану залежить від нафтових доходів більше, ніж будь-яка інша країна в світі (98% економіки залежить від видобутку та продажу нафти) та як наслідок потребує значної диверсифікації економіки та розвитку альтернативних джерел доходів. Тому інтенсифікація енергетичної складової у співпраці з іншими акторами міжнародних відносин та вирішення наявних проблем нафтового сектора призведуть до можливого зростання доходів Південного Судану (внаслідок інтенсифікації продажу нафти та надходжень іноземних інвестицій), які сприятимуть покращенню розвитку Південного Судану, економічній модернізації та диверсифікації.

В той же час, енергетична складова має значний вплив на розвиток зовнішньої політики Південного Судану, оскільки, будучи найбільш розвинутою, ця сфера є і найбільш залученою у співробітництво з іншими дер-